

Purppuranpunainen talvi

Vuosien 2025–2026 kapinan tukahduttaminen Iranin islamilaisessa tasavallassa: dokumentaarinen raportti

42,000+

mielenosoittajaa kuollut

100,000+

pidätettyä

200+

kaupunkia, kaikki 31 maakuntaa

8.–9.**tammikuuta**

kuolettavimmat yöt

Koonnut julkisesta arkistosta osoitteessa iranholocaust.org. Itsenäinen dokumentaatioprojekti; ei sidoksissa mihinkään hallitukseen, poliittiseen puolueeseen tai oppositioliikkeeseen. Julkaistu CC BY 4.0 -lisenssillä.

Tiivistelmä

Vuosien 2025 lopun joulukuun ja 2026 helmikuun välillä Iranin islamilainen tasavalta kohtasi historiansa suurimman yhtäjaksoisen protestiliikkeen. Yli 200 kaupungissa kaikissa 31 maakunnassa kirjattuja mielenosoituksia kohdattiin ampumalla, joukkopidätyksillä ja tammikuusta 2026 alkaen pidätettyjen mielenosoittajien kiihtyneillä teloituksilla.

Tämä raportti kokoaa yhteen iranholocaust.org-arkiston julkisen aineiston: mielenosoitusten kronologian, 8. ja 9. tammikuuta 2026 öiden tapahtumat, riippumattomien tarkkailijoiden kokoamat uhri- ja pidätysluvut, sortoa toteuttavat instituutiot sekä ulkomaisten hallitusten ja monenkeskisten elinten reaktion. Jokainen osio on peräisin vastaavalta julkaistulta arkiston sivulta, joka sisältää kohdekohtaisen lähdemateriaalin.

Tässä mainitut luvut ovat arvioita, jotka on koottu internetrajoitusten, suljettujen tuomioistuinten ja riippumattomien tutkijoiden pääsyn epäämisen olosuhteissa. Niitä tulisi lukea dokumentoituna vähimmäismääränä eikä vakiintuneena kokonaismääränä; rajoitukset esitetään luvussa 7.

Keskeiset havainnot

1. Tappavaa voimaa käytettiin aseettomia mielenosoittajia vastaan rutiininomaisena väkijoukkojen hallintamenetelmänä, ei poikkeuksellisenä vastauksena väkivaltaan.
2. Tammikuun 8. ja 9. päivän 2026 yöt ovat kapinan tappavin kirjattu ajanjakso, Rashtissa Gilanin maakunnassa kirjattiin korkein yksittäisen yön uhriluku.
3. Suljettujen menettelyjen jälkeen, ilman vastaajan valitsemaa asianajajaa ja tunnustusten perusteella, joita vastaajat sanoivat pakkokeinoin hankituiksi, teloitukset jatkuivat koko ajanjakson.
4. Viestintäkatkoksia asetettiin raskaimpien operaatioiden yhteydessä, mikä tukahdutti samanaikaisen dokumentoinnin ja laski kirjattuja uhrilukuja.
5. Kansainvälinen reaktio oli suurelta osin julistuksellinen. Huolenaiheita koskevia lausuntoja vastattiin harvoin rakenteellisilla pakotteilla, heikennetyillä suhteilla tai vastuuvollisuusmekanismien käyttöön ottamisella.
6. Valtion suunnittelun vuoksi todistusaineisto on puutteellinen. Riippumattomat tarkkailijat, perheet ja diasporaverkostot pysyvät ensisijaisena dokumentointikanavana.

Sisällys

1. Tausta: miten kapina alkoi
 2. Mielenosoitusten kronologia
 3. Tammikuun 8.–9. päivän 2026 yöt
 4. Uhrit, pidätykset ja teloitukset
 5. Sortokoneisto
 6. Kansainvälinen reaktio
 7. Metodologia ja rajoitukset
- Taulukko: kuolleet, nimeltä mainittuna
8. Suositukset
- Liite: lähteet ja aineistot

Sisältöhuomautus: tämä raportti kuvaa murhia, kidutusta, kuolemia vankeudessa, seksuaalista väkivaltaa ja teloituksia, mukaan lukien alaikäisten teloituksia.

OSIO 1

Tausta: miten kapina alkoi

Syyt nykyisen kansannousun taustalla, mikä erottaa sen aiemmista protestiaalloista ja miten valtio on vastannut.

Lyhyt vastaus. Iranilaiset protestoivat, koska neljän vuosikymmenen epäkohdat kohtasivat: pakollinen hijab ja naisten ruumiiden valvonta, joukkoteloitukset, romahtanut talous ja perustarpeiden, kuten veden ja sähkön, puute. Nykyinen aalto alkoi joulukuun 2025 lopussa ja levisi yli 200 kaupunkiin, ja sitä kohdattiin terävin ammuksin, joukkopidätyksin ja internetin sulkemisin.

Mistä ihmiset protestoivat?

- **Pakollinen hijab ja naisten valvonta.** Ohjauspartio Ohjauspartio, naisten valvonta autoissa ja työpaikoilla sekä Mahsa Aminin kuolema vuonna 2022 ovat edelleen valtion yksityiselämän hallinnan tunnusmerkkejä.
- **Teloitukset.** Iran teloittaa enemmän ihmisiä kuin mikään muu maa Kiinaa lukuun ottamatta, mukaan lukien pikaoikeudenkäyntien jälkeen tuomitut mielenosoittajat. Katso teloitukset.
- **Talousromahdus.** Valuutan heikkeneminen, inflaatio ja maksamattomat palkat ovat ajaneet suuria osia palkansaajien keskiluokasta köyhyyteen.
- **Infrastruktuurin romahdus.** Porrastetut sähkökatkot, kaasupula talvella ja vakava vesipula ovat synnyttäneet protesteja maakuntakaupungeissa, jotka olivat pysyneet hiljaisina aiemmissä aalloissa.
- **Ei tietä muutokselle.** Säädellyt vaalit, vangitut asianajajat ja lakkautetut sanomalehdet jättävät kadun ainoaksi kanavaksi.

Milloin nykyiset protestit alkoivat?

Ohjauspartio Purppuratalvi kansannousu alkoi joulukuun 2025 lopussa ja kiihtyi jyrkästi tammikuussa 2026. Yöt 8. ja 9. tammikuuta 2026 tuottivat korkeimmat yhden yön kuolonuhrien määrät, ja Rasht oli pahiten kärsinyt kaupunki.

Miten tämä eroaa vuosista 2009, 2019 ja 2022?

Aalto	Laukaiseva tekijä	Keskeinen vaatimus
2009 Vihreä liike	Kiistelty presidentinvaali	Uudistus järjestelmän sisällä
2019 Aban	Bensiinin hinnannousu	Taloudellinen helpotus; sitten vallanvaihto
2022 Nainen, elämä, vapaus	Mahsa Aminin kuolema	Pakkohuivin ja papiston vallan loppu
2025–2026 Purppuratalvi	Kumulatiivinen: hinnat, sähkökatkot, teloitukset	Islamilaisen tasavallan loppu

Iranin vuoden 2026 kansannousu – Crimson Winter: aikajana, kaupungit, uhrit ja miten iranilaiset mielenosoittajat kohtasivat Iranin islamilaisen tasavallan tukahduttamisen.

Kansannousu.

Neljäkymmentäseitsemän vuotta, neljässätoista luvussa valtion väkivaltaa – Refah-koulun katolta Rashtin kaduille.

Alkuperä – sorron arkkitehtuuri.

15. helmikuuta 1979 yöllä, kolme päivää Khomeinin paluun jälkeen, neljä šaahin armeijan kenraalia teloitettiin Refahin koulun katolla Teheranissa. Heidät tuomittiin yhden miehen vallankumousoikeudessa, jota johti **Sadegh Khalkhali**, ”hirttävä tuomari”. Kymmenen kuukauden kuluessa uusi valtio teloitetti yli 500 ihmistä. Iranin islamilaisen tasavallan institutionaalinen muoto – vallankumousoikeudet, moraalipartiot, IRGC, kuolemanryhmät – muotoutui näinä ensimmäisinä kuukausina.

Viitattu: Boroumand Center, Amnesty International (1980), Ervand Abrahamian, *Tortured Confessions*.

Terrorin aika.

Kesäkuun 20. päivän 1981 mielenosoituksen murskaamisen jälkeen hallinto kääntyi vasemmistolaisten, Tudeh-puolueen, riippumattomien vasemmistolaisten ryhmien ja **Bahá'í-yhteisön** kimppuun. Amnesty dokumentoi ainakin 2 946 teloitusta pelkästään vuonna 1981; todellinen luku on korkeampi. Evinin syyttäjä **Asadollah Lajevardituli** joukkosorron ja teloitusten arkkitehdiksi. Vuoteen 1982 mennessä useimmat merkittävät oppositioryhmät oli tuhottu, niiden johtajat tapettu ja jäsenet pakotettu piiloutumaan tai maanpakoon.

Lähteet: Amnesty International, Boroumand Center, Bahá'í International Community.

Vankiloiden verilöylyt.

Khomeinin salaisen fatwan jälkeen heinäkuun lopussa 1988, Evinin, Gohardashtin ja muiden maan vankiloiden ”kuolemanryhmät” kuulustelivat poliittisia vankeja – useimmat jo istuivat tuomioitaan – muutaman minuutin ajan kutakin. Ne, jotka eivät tuominneet uskomuksiaan, hirtettiin. Arviot vaihtelevat 4 500:sta yli 30 000:een teloitettuun kahden kuukauden aikana. Ruumiit haudattiin merkitsemättömiin joukkohautoihin **Khavaraniin** ja muualle; perheiltä on edelleen kielletty kuolleidensa suru.

Suurajatollah **Hossein-Ali Montazeri**, silloinen Khomeinin nimetty seuraaja, vastusti tappamisia: ”*Suurin rikos islamilaisessa tasavallassa, josta historia tuomitsee meidät, on tehty teidän käskyllänne.*” Hänet poistettiin seuraajien joukosta.

Lähteet: Amnesty: Blood-Soaked Secrets (2018), Iran Human Rights Documentation Center.

Ketjumurhat.

Vuosien 1988 ja 1998 välillä kymmeniä toisinajatteliijoita, intellektuelleja ja kirjailijoita tapettiin Iranissa tiedusteluministeriön agenttien toimesta. **Dariush Forouharin ja Parvaneh Eskandarin** (22. marraskuuta 1998), **Mohammad Jafar Pouyandehin ja Mohammad Mokhtarin** murhat pakottivat lopulta tunnustuksen. Valtio reagoi tunnistamalla apulaisministerin, **Saeed Emamin**, ”pääsyylliseksi”; hän kuoli vangittuna vuonna 1999, virallisesti tekemällä itsemurhan juomalla karvanpoistovoidetta.

OSIO 2

Mielenosoitusten kronologia

Näin purppuratalvi alkoi: rialin romahdus, basaarin lakko ja joulukuun 2025 ensimmäiset sähkökatkot.

Kapina, joka synnytti islamilaisen tasavallan historian verisimmän kuukauden, ei alkanut 8. tammikuuta. Se alkoi viisi viikkoa aiemmin, valuutan romahduksesta ja suljetusta basaaresta. Tällä sivulla dokumentoidaan joulukuu 2025 omilla ehdoillaan.

Kuinka monta kuoli? Katso koko Iranin kuolonuhrien seuranta — vahvistetut nimetyt luvut, viralliset luvut ja niiden välinen ero, aikajaksoittain.

Päivä päivältä

Joulukuun alku	Rial romahtaa Valuutta luisui yli 120 000 tomaniin dollaria kohden. Leivän, lääkkeiden ja polttoaineen hinnat nousivat viikoittain. Kuudesta kahdeksaan tunnin sähkökatkot olivat arkipäivää Teheranissa, Karajissa ja Isfahanissa.
Joulukuun puoliväli	Basaarilakot alkavat Teheranin suuren basaarin kauppiaat sulkivat kojunsu valuuttakurssin ja tuontiselvitysten vuoksi. Lakot levisivät Tabriziin, Isfahaniin ja Mashiin muutamassa päivässä.
Joulukuun loppu	Hinnoista järjestelmään Huudot siirtyivät elinkustannuksista itse valtioon. Mielenosoituksia raportoitiin yli 180 kaupungissa. Kuorma-autonkuljettajat ja petrokemian työntekijät liittyivät mukaan ajoittaisilla seisokeilla.
28.–31. joulukuuta	Ensimmäiset kuolemat ja ensimmäiset sähkökatkot Turvallisuusjoukot avasivat tulen väkijoukkoja kohti useissa maakuntakaupungeissa. Mobiili-internetiä hidastettiin öisin Kurdistanin ja Balochistanin maakunnissa — sama kaava, joka edelsi tammikuun surmia.

Miksi joulukuu on merkittävä

Tammikuun surmista raportoidaan yleensä ikään kuin ne olisivat alkaneet 8. päivänä. Ne eivät alkaneet. Joulukuu 2025 on se ajankohta, jolloin mielenosoitus muutti luonnettaan: valuuttakurssia koskevasta basaarityölakosta se muuttui koko maan kattavaksi järjestelmänvastaiseksi liikkeeksi, ja poliisin hillintätoimista siirryttiin ensimmäisiin koviin ampumisiin ja alueellisiin internet-katkoksiin. Jokainen Kaksien öiden elementti harjoiteltiin joulukuun viimeisellä viikolla.

Se selittää myös maantieteen. Kapina ei alkanut Pohjois-Teheranista. Se alkoi kauppa-alueilla ja maakunnissa — Rashtissa, Neyshaburissa, Marvdashtissa, Javanrudissa, Aznassa, Kermanshahissa — paikoissa, joissa ei ole kirjeenvaihtajatoimistoja eikä verkkokapasiteettia.

Mitä joulukuussa laskettiin

Yksikään seurantajärjestö ei julkaissut pelkästään joulukuun lukua. HRANA:n vahvistama Crimson Winter -lista, joka suljettiin 23. helmikuuta 2026 ja jossa on 7 007 vahvistettua kuolemaa, käsittelee joulukuun loppua 2025 ajanjakson alkuna. Hallituksen virallinen luku 3 117, joka julkaistiin 1. helmikuuta 2026, kattaa saman ajanjakson.

Mitä Iranissa tapahtui tammikuussa 2026: päivitetty kronikka Purppuratalven protesteista, 8.–9. tammikuun kahdesta yöstä, Raštin verilöylystä ja jokaisesta julkaistusta kuolonuhrien määrästä.

Aiheeseen liittyvää: Israel, Yhdysvallat ja Iran — miten iranilaiset näkivät iskut: kesäkuun 2025 kahdentoista päivän sota, operaatio Epic Fury vuonna 2026, iskujen kohdentaminen ja silti surmatut siviilit.

Kolmessakymmenessäyhdeksässä päivässä hintojen ja sähkökatkojen vuoksi alkanut protestiliike muuttui verisimmäksi yhteenotoksi Islamilaisen tasavallan ja sen omien kansalaisten välillä sitten vuoden 1979. Tämä sivu tallentaa tapahtumat päivä päivältä ja asettaa kaikki julkaistut kuolonuhrien määrät rinnakkain, jotta lukijat näkevät tarkalleen, missä ne eroavat toisistaan.

Kuinka monta kuoli? Katso koko Iranin kuolonuhrien seuranta — vahvistetut nimelistat, viralliset luvut ja niiden välinen ero, aikakausittain.

Päivä päivältä

31. joulukuuta 2025 – 3. tammikuuta 2026	Ennen tukahduttamista Amnesty International ja Human Rights Watch dokumentoivat ainakin 28 mielenosoittajan ja sivullisen kuolleen 13 kaupungissa kahdeksassa maakunnassa. Malekshahissa, Ilamissa, IRGC-joukot ampuivat Basij-tukikohdasta Reza Azimzadehin, Latif Karimin, Mehdi Emamipourin, Fares (Mohsen) Agha Mohammadin ja Mohammad Reza Karamin. Aznassa, Lorestanissa, kuolivat Vahab Mousavi, Mostafa Falahi, Shayan Asadollahi, Ahmadreza Amani, Reza Moradi Abdolvand ja Taha Safari – kuusitoistavuotias, jonka ruumista ei luovutettu perheelle.
3. tammikuuta	Signaali ylhäältä Ali Khamenei sanoi julkisesti, että ”mellakoitsijat on saatettava kuriin”.
5. tammikuuta	Ei armoa Oikeuslaitoksen johtaja määräsi syyttäjiä valtakunnallisesti olemaan osoittamatta ”mitään armoa” pidätetyille mielenosoittajille.
8.–9. tammikuuta	Kaksi yötä Valtio siirtyi poliisin hillinnästä täyteen sotilaalliseen tukahduttamiseen. IRGC sai nimenomaisen käskyn käyttää tappavaa voimaa aseettomia siviilejä vastaan. Tarkka-ampujia, panssaroituja miehistönkuljetusajoneuvoja ja helikopterivalvontaa otettiin käyttöön; terveydenhuollon tiloja iskettiin ja mielenosoittajia hoitaneita lääkäreitä pidätettiin. Rashtissa HRANA dokumentoi ainakin 392 kuollutta, valtaosa sen jälkeen, kun internet-pimennys oli asetettu. Lue koko kertomus kahdesta yöstä.
22. tammikuuta	YK:n arvio Mai Sato, YK:n Iranin ihmisoikeustilanteen erityisraportoija, sanoi kuolleiden määrän saattavan ylittää 20 000.
22.–24. tammikuuta	Vuotaneet sisäiset raportit IRGC:n tiedusteluorganisaation sisäiset raportit asettivat kuolonuhrien määräksi 33 000–36 500. Vuotanut parlamentaarinen raportti mainitsi 27 500.
25. tammikuuta	Kaksi julkaisua, kaksi lukua Iran International julkaisi vuotaneita Korkeimman kansallisen turvallisuusneuvoston asiakirjoja, jotka kattoivat yli 400 kaupunkia. Time raportoi listasta, jossa oli 30 304 mielenosoituksiin liittyvää kuolemaa, jotka oli kirjattu siviilisairaaloissa pelkästään 8.–9. tammikuuta, ja viittasi kahteen korkea-arvoiseen iranilaiseen virkamieheen, joiden mukaan hallinnolta ”loppuivat ruumispussit” ja se käytti ”puoliperävaunurekkoja ambulanssien sijaan”.
1. helmikuuta	Virallinen luku Pezeshkianin hallitus julkaisi luvun 3 117 kuollutta, mukaan lukien noin 214 turvallisuusjoukkojen jäsentä.
23. helmikuuta	Punatalven raportti HRANA julkaisi varmennetun nimelistan, jossa on 7 007 vahvistettua kuolemaa – 6 488 aikuista mielenosoittajaa, 236 alaikäistä, 207 turvallisuusjoukkojen jäsentä ja 76 sivullista – ja 11 744 tapausta on yhä tutkinnan alla. Iran International kokosi itsenäisesti 6 634 nimeä.

Kaikki julkaistut kuolonuhrien lukumäärät

Iranissa ei ole sallittu riippumatonta tutkintaa. Nämä ovat julkisesti tiedossa olevia lukuja helmikuulta 2026 lähteineen.

Lähde	Kuolleet	Huomautus
Iranin hallitus (1. helmikuuta 2026)	3,117	Virallinen luku, sisältää noin 214 turvallisuusjoukkojen jäsentä
HRANA, <i>Punatalvi</i> (23. helmikuuta 2026)	7,007	Varmennettu nimilista; 11 744 tapausta yhä tutkinnan alla
Iran International (nimilista)	6,634	Itsenäisesti kootut nimet
YK:n erityisraporttoija (22. tammikuuta 2026)	20,000+	Ilmoitettu mahdollisena alarajana, ei varmistettu lukumäärä
Vuotanut parlamentin raportti	27,500	Vahvistamaton vuoto
Time (25. tammikuuta 2026)	30,304	Sairaalarekisteröinnit pelkästään 8.–9. tammikuuta
Vuotaneet IRGC:n tiedusteluraportit	33,000-36,500	Vahvistamaton vuoto, yli 400 kaupunkia

Kuukausi, jolloin luvut vahvistettiin, presidentti pyysi anteeksi ja sota alkoi.

Helmikuu 2026 päätti purppuratalven ja avasi jotakin muuta. Tällä sivulla dokumentoidaan kuukausi päivä päivältä: sen aikana julkaistut toisistaan poikkeavat kuolonuhrien lukumäärät, islamilaisen tasavallan historian ensimmäinen presidentin anteeksipyyntö ja sen viimeisenä päivänä alkanut sotilaallinen kampanja.

Kuinka moni kuoli? Katso koko Iranin kuolonuhrien seuranta — vahvistetut nimelliset lukumäärät, viralliset luvut ja niiden välinen ero, ajanjaksoittain.

Päivä päivältä

1. helmikuuta	Virallinen luku Pezeshkianin hallitus julkaisi luvun 3 117 kuollutta, mukaan lukien noin 214 turvallisuusjoukkojen jäsentä — valtion ensimmäinen ja ainoa kansallinen luku.
Helmikuun alku	Hautajaiset protestina Tammikuussa kuolleiden 40. päivän muistotilaisuuksille kokoontui väkeä Rashtissa, Kermanshahissa, Javanrudissa ja Neyshaburissa. Useita tilaisuuksia hajotettiin terävin ammuksin, mikä johti uusiin kuolemiin ja uusiin hautajaisiin.
11. helmikuuta	Pezeshkian pyytää anteeksi Vuoden 1979 vallankumouksen vuosipäivänä presidentti Masoud Pezeshkian pyysi julkisesti anteeksi kansakunnalta — nimeämättä tekijää, aloittamatta tutkintaa tai vapauttamatta yhtäkään vangittua.
Helmikuun puoliväli	Teloitukset jatkuvat Protesteihin liittyvät kuolemantuomiot etenivät vallankumoustuomioistuimissa. Seurantaryhmien mukaan vangittujen määrä ylitti 100 000, ja pidätettyjen joukossa oli lakimiehiä ja lääkäreitä.
23. helmikuuta	HRANA sulkee listansa HRANA julkaisi 7 007 vahvistettua kuolemaa Purppuratalvesta: 6 488 mielenosoittajaa, 236 alaikäistä, 207 turvallisuushenkilöstön jäsentä ja 76 sivullista, ja 11 744 tapausta oli vielä käsiteltävänä.
28. helmikuuta	Operaatio Epic Fury Neuvottelujen epäonnistuttua Yhdysvallat ja Israel aloittivat yhteisen sotilaallisen kampanjan Irania vastaan — noin 900 iskua ensimmäisen 12 tunnin aikana. Korkein johtaja Ali Khamenei sai surmansa ensimmäisissä aalloissa. Maa joutui toiseen valtakunnalliseen internet-sulkuun.

Luvut rinnakkain

Helmikuu on kuukausi, jolloin luvut vahvistettiin julkiseen tietoon — ja kuukausi, jolloin kävi selväksi, etteivät ne koskaan kohtaa.

Hallitus, 1. helmikuuta 2026	3,117 — virallinen Pezeshkianin hallituksen luku, mukaan lukien noin 214 turvallisuusjoukkojen jäsentä.
Iran International	6,634 nimeltä tunnetut kuolleet, itsenäisesti koottu. Alle 100 nimeä on päällekkäin hallituksen listan kanssa.
HRANA, 23. helmikuuta 2026	7,007 vahvistetut kuolemat; 11 744 tapausta vielä käsiteltävänä.
YK:n erityisraportoija	20,000+ totesi 22. tammikuuta 2026.
Vuotanut IRGC:n tiedustelutieto	33 000–36 500 sisäisissä raporteissa, jotka on päivätty 22.–24. tammikuuta 2026.

Emme tiivistä kiistaa yhdeksi luvuksi. Eriäväisyys hallituksen ilmoittaman 3 117 uhrin ja sen oman turvallisuuspalvelun sisäisen arvion, joka ylittää 33 000, välillä on itsessään osa historiallista dokumentaatiota.

OSIO 3

Tammikuun 8.–9. päivän 2026 yöt

Kaksi yötä 8.–9. tammikuuta 2026 — Rashtin joukkomurha ja Iranin verisimmät 48 tuntia Crimson Winter -kansannousussa.

Kaksi yötä.

Silminnäkijät vahvistavat sen, mitä vuotaneet luvut voivat vain hahmotella.

Sisältövaroitusta: tämä osio sisältää dokumentaarisia valokuvia kuolleista ja haavoittuneista mielenosoittajista, ruumispusseista sekä ruumishuoneista. Kuvia käytetään toimituksellisen ”fair use” -käytännön mukaisesti, koska viranomaiset kieltävät tapahtumien olemassaolon.

Tappamismääräys.

8. tammikuuta 2026 hallinto siirtyi mielenosoitusten eristämisestä täysimittaiseen sotilaalliseen tukahduttamiseen. IRGC:lle annettiin selkeä käsky käyttää tappavaa voimaa aseettomia siviilejä vastaan — kyseessä oli Islamilaisen tasavallan historian rajuin väkivaltaisuus. IRGC:n ja Basijin yksiköt käyttivät tarkka-ampujia, panssaroituja ajoneuvoja ja helikopterivalvontaa. Lääkintätiloihin iskettiin, ja haavoittuneita mielenosoittajia hoitaneet lääkärit pidätettiin.

Yksi tappavimmista yksittäisistä tapahtumista oli **2026 Rashtin joukkomurha**: HRANA dokumentoi vähintään 392 uhrin kuolleen yksinomaan Rashtissa, valtaosan sen jälkeen kun internet oli katkaistu. Amnesty International ja Human Rights Watch dokumentoivat vähintään 28 mielenosoittajan ja sivullisen kuolleen 13 kaupungissa kahdeksassa maakunnassa 31. joulukuuta 2025 ja 3. tammikuuta 2026 välisenä aikana – siis jo ennen väkivaltaisuuksien kärjistymistä. *Malekshahissa, Ilam-maakunnassa*: IRGC:n joukot ampuivat Reza Azimzadehin, Latif Karimin, Mehdi Emamipourin, Fares (Mohsen) Agha Mohammadin ja Mohammad Reza Karamin Basij-tukikohdan sisältä. *Aznassa, Lorestan-maakunnassa*: Vahab Mousavi, Mostafa Falahi, Shayan Asadollahi, Ahmadreza Amani, Reza Moradi Abdolvand ja Taha Safari – kuusitoistavuotias, jonka ruumista ei luovutettu perheelle.

Tammikuun 3. päivänä Khamenei sanoi, että ”mellakoitsijat on pantava kuriin”. Tammikuun 5. päivänä oikeuslaitoksen päämies määräsi syyttäjät olemaan ”armottomia”. Viranomaiset pakottivat joidenkin uhrien perheitä esiintymään valtionmediassa ja väittämään kuolemia onnettomuuksiksi uhaten salaisilla hautauksilla, jos perheet kieltäytyisivät.

Kiista kuolleiden määrästä.

Uhrien määrästä tuli yksi modernin Iranin historian kiistellyimmistä luvuista. Pezeshkianin hallituksen virallinen luku, joka julkaistiin 1. helmikuuta 2026, oli **3 117** (mukaan lukien noin 214 turvallisuusjoukkojen jäsentä). HRANA:n vahvistama nimilista, joka julkaistiin 23. helmikuuta 2026 raportissa ”Crimson Winter”, kirjasi **7 007** vahvistettua kuolemaa – 6 488 aikuista mielenosoittajaa, 236 alaikäistä, 207 turvallisuushenkilöä ja 76 sivullista – ja 11 744 tapausta oli edelleen tutkinnan alla. Iran International kokosi itsenäisesti tiedot **6 634** nimeä. Lääkäriverkosto, joka puhui *The Guardianille*, varoitti, että uhriluku voisi ylittää **30 000**.

OSIO 4

Uhrit, pidätykset ja teloitukset

Kuinka monta ihmistä Islamilainen tasavalta on tappanut mielenosoitusten tukahduttamisessa ja teloituksissa — vahvistetut nimetyt luvut, viralliset luvut ja niiden välinen ero.

Lyhyt vastaus: HRANA vahvisti vuosien 2025–2026 Crimson Winter -kapinan aikana **7 007 nimettyä kuolonuhria** 23. helmikuuta 2026 mennessä — 6 488 aikuista mielenosoittajaa, 236 alaikäistä ja 207 turvallisuushenkilöstön jäsentä — ja 11 744 tapausta on vielä tutkinnassa. Iranin oma hallitus myönsi **3,117**; Iran Internationalin lainaamat korkeat virkamiehet arvioivat luvun olevan yli **30,000**; pelkästään 8.–9. tammikuuta kahdelta yöltä sairaalarekisterit kirjasivat **30,304**. Korkeammat arviot menevät pidemmälle: Iranin sisäinen lääkiraportti, jota lainasi *The Sunday Times* laski **16 500 kuollutta ja noin 330 000 haavoittunutta** 18. tammikuuta mennessä; Iran Internationalin tarkastelemat vuotaneet salaiset asiakirjat arvioivat kahden päivän uhriluvun olevan yli **36,500**; ja Reza Pahlavi on diasporan ja lääketieteellisten verkostojen perusteella todennut, että kuolleita on suunnilleen **50,000**, mukaan lukien noin 15 000 Teheranissa. Väitteet, joiden mukaan todellinen luku ylittää **100,000**, leviävät laajalti, eikä niitä voida vielä vahvistaa — vahvistettu **100,000+** luku koskee pidätyksiä. Vuoden 2022 Nainen, Elämä, Vapaus -kapinassa **551 ihmistä, mukaan lukien 71 lasta**, sai surmansa. Jokaisen alla olevan luvun yhteydessä on päivämäärä, jolloin se on viimeksi vahvistettu, ja sen julkaissut organisaatio.

Kuolonuhrien määrä ajanjaksoittain

Ajanjakso	Kuolleet	Pidätetyt	Tilanne	Lähde
2025–2026 — Crimson Winter - kapina	7 007 vahvistettua nimeä 3 117 virallista · 16 500 (lääkärit, 18. tammikuuta) · 30 304 sairaalarekisteri · 36 500+ vuotaneita asiakirjoja · 40 000 (NCRI/Pompeo) · 42 000+ arvioitu · ~50 000 (Pahlavi) · 100 000+ väitetty, vahvistamaton	100,000+	23. helmikuuta 2026	HRANA, Iran Human Rights, Iran International
8.–9. tammikuuta 2026 — kaksi yötä	392 pelkästään Rashtissa 30 304 sairaalarekisterin kuolemaa raportoitu 48 tunnin aikana	—	24. tammikuuta 2026	HRANA, Time, BBC
2022–2023 — Nainen, Elämä, Vapaus	551 (mukaan lukien 71 lasta)	22,000+	15. syyskuuta 2023	Iran Human Rights
30. syyskuuta 2022 — Verinen perjantai, Zahedan	96+	—	2023	Amnesty International
Marraskuu 2019 — polttoaineen hintamellakat	304+ (Reuters raportoi jopa 1 500:sta)	7,000+	Joulukuu 2019	Amnesty International, Reuters
Kesä 1988 — vankilamurhat	4,500-30,000 (arvioita)	—	1988	Amnesty International, YK:n asiantuntijat
Vuoden 2024 vuotuiset oikeudelliset teloitukset	972	—	2024	Iran Human Rights
Vuoden 2025 vuotuiset oikeudelliset teloitukset	1,500+	—	2025	Iran Human Rights

2025–2026: Purppuratähti

Kansannousu, joka sai alkunsa joulukuun 2025 mielenosoituksista ja räjähti täyteen mittaan 8. tammikuuta 2026 johti islamilaisen tasavallan historian verisimpään tukahduttamistoihin. Liikkeellä on neljä eri lukua, ja ne mittaavat neljää eri asiaa:

- **7 007 — vahvistettua nimeä.** HRANA sulki listansa 23. helmikuuta 2026: 6 488 aikuista mielenosoittajaa, 236 alaikäistä, 207 turvallisuusjoukkojen jäsentä. Lisäksi 11 744 ilmoitettua kuolemaa oli vielä tarkastelun alla. Tämä on alaraja: jokaisella merkinnällä on nimi, paikka ja päivämäärä.
- **3 117 — valtion myöntämä luku.** Ilmoitettu 1. helmikuuta 2026, viikkoja kestäneen kieltämisen jälkeen ja vähän ennen hallituksen julkista anteeksipyyntöä 11. helmikuuta.
- **30 304 — sairaalarekisteri.** Time-lehti raportoi listasta, joka sisälsi pelkästään 8.–9. tammikuuta siviilisairaaloihin kirjattuja mielenosoituksiin liittyviä kuolemia, ja viittasi viranomaisiin, joilla oli pääsy asiakirjoihin.
- **30 000–42 000+ — virallisia vuotoja ja arvioita.** Iran Internationalin lainaamat korkeat iranilaisviranomaiset arvioivat luvun ylittävän 30 000; laajemmat arviot koko kansannousun ajalta ylittävät 42 000.

Maailman korkein teloitustiheys asukasta kohden selitettynä: vuosittaiset luvut, kuolemantuomion perusteet ja jokainen dokumentoitu mielenosoittajan teloitus nimeltä.

Teloitukset.

Iran on maailman johtava teloittaja asukasta kohden. Tällä sivulla luetellaan nimeltä islamilaisen tasavallan oikeudellisesti teloittamat mielenosoittajat ja toisinajattelijat syyskuussa 2022 alkaneen Nainen, Elämä, Vapaus -kapinan jälkeen, päivämäärän, syyteen ja lähteen kera.

- **Julkiset hirttämiset ja mielenosoittajien teloitukset** — nimetty luettelo 32 dokumentoidusta tapauksesta vuodesta 2020 lähtien, päivämäärän, kaupungin, syyteen ja lähteen kera.
- **Iranin kuolonuhrien määrä ajanjaksoittain** — kuinka moni kuoli kussakin tukahduttamisessa ja miksi luvut eroavat.
- **Muistomerkit** — yksittäisten uhrien, mukaan lukien teloitettujen, täydelliset elämäkerrat.
- **Uhriritokanta** — haettava tietue, joka on molempien sivujen taustalla.

Kuinka monta ihmistä Iran teloittaa vuosittain?

Iran Human Rights (IHR) kirjasi **972 teloitusta vuonna 2024** — korkein vuosiluku sitten vuoden 2008 — ja vähintään **1 500+ teloitusta vuonna 2025**, korkein sitten vuoden 1988 joukkomurhien. Iranin osuus on noin **kolme neljästä maailmanlaajuisesti kirjatusta teloituksesta**. Tässä esitetyt luvut koskevat vain mielenosoituksiin liittyviä teloituksia; huumausaineisiin ja tavallisiin rikoksiin liittyviä teloituksia seurataan erikseen IHR:n toimesta.

2022-2023 — Nainen, elämä, vapaus -teloitukset

- **Mohsen Shekari**, 23 — hirtettiin 8. joulukuuta 2022 Teheranissa. Syyte: ”moharebeh” (sodan käyminen Jumalaa vastaan) väitetystä basijilaisen haavoittamisesta. Ensimmäinen mielenosoittaja, joka teloitettiin kansannousun aikana.
- **Majidreza Rahnavaard**, 23 — hirtettiin julkisesti 12. joulukuuta 2022 Mashhadissa. Syyte: ”moharebeh”.
- **Mohammad Mehdi Karami**, 22 — hirtettiin 7. tammikuuta 2023 Karajissa. Syyte: ”maan turmeleminen”. Karatemestari; oikeudenkäynti yhdessä Hosseinin kanssa.
- **Sayed Mohammad Hosseini**, 39 — hirtettiin 7. tammikuuta 2023 Karajissa. Vapaaehtoinen lastenvalmentaja. Raportoitu pahoinpidellyksi ja sähköiskulla kidutetuksi kuulusteluissa.
- **Saleh Mirhashemi · Majid Kazemi · Saeed Yaghoubi** — hirtettiin 19. toukokuuta 2023 Isfahanissa. Tunnetaan ”Isfahanin talon” tapauksena. Kaikkien raportoitu kidutusta; Kazemin tunnustusäänite vuosi vankilasta.
- **Milad Zohrevand**, 21 — hirtettiin 23. marraskuuta 2023 Hamadanissa. Tuomittiin suljetussa oikeudenkäynnissä.

OSIO 5

Sortokoneisto

Selkokielinen selitys Iranin vallankumouskaartista – sen rakenteesta, taloudellisesta vallasta ja roolista mielenosoitusten tukahduttajana.

Lyhyt vastaus. IRGC (Islamic Revolutionary Guard Corps, persiaksi Sepah-e Pasdaran) on Iranin rinnakkaisarmeija, joka perustettiin vuonna 1979 puolustamaan islamilaista tasavaltaa eikä maan rajoja. Se on suoraan vastuussa korkeimmalle johtajalle, johtaa Basij-miliisiä ja ulkomaanoperaatioista vastaavaa Quds-joukkoa sekä hallitsee suurta osaa Iranin taloudesta.

Mitä IRGC tarkoittaa?

IRGC on lyhenne sanoista **Islamic Revolutionary Guard Corps**, joka tunnetaan persiaksi nimellä *Sepah-e Pasdaran-e Enqelab-e Eslami* (سپاه پاسداران انقلاب اسلامی), yleensä lyhennettynä *Sepah*. Se perustettiin asetuksella huhtikuussa 1979, viikkoja vallankumouksen jälkeen, uudelle papistojohdolle uskollisena joukkona, joka on erillään tavallisesta armeijasta (Artesh).

Kuka hallitsee IRGC:tä?

IRGC on vastuussa **korkeimmalle johtajalle**, tällä hetkellä Ali Khamenei, eikä vaaleilla valitulle presidentille tai parlamentille. Sen ylipäällikön nimittää johtaja, ja tämä voi myös erottaa hänet. Tämä komentoketju selittää, miksi kaarti on parasta ymmärtää hallinnon omana armeijana eikä kansallisena armeijana.

Mitkä ovat IRGC:n päähaarat?

Haara	Tehtävä
Maanjoukot	Sisäinen turvallisuus ja maakuntien valvonta; käytetty mielenosoituksia vastaan.
Ilmavoimat	Ballistiset ohjukset ja droonit.
Laivasto	Nopeat iskuveneet Persianlahdella ja Hormuzinsalmella.
Quds-joukot	Operaatiot ja välilliset verkostot Iranin ulkopuolella.
Basij	Vapaaehtoinen puolisotilaallinen joukko, joka mobilisoidaan katuväkivaltaan ja valvontaan.
Tiedusteluorganisaatio	Pidätykset, kuulustelut ja omat osastot vankiloissa.

Historia, oikeusperusta ja Iranin moraalipoliisin (Gasht-e Ershad) uhrin. Sisältää Mahsa Aminin pidätyksen vuonna 2022 ja Noor-suunnitelman iskut vuonna 2024.

Moraalipoliisi.

Iranin ohjauspartio (Gasht-e Ershad) – yleisesti kutsuttu "moraalipoliisiksi" – on univormupukuinen joukko, joka vastaa islamilaisen tasavallan naisille pakollisen pukeutumiskoodin täytäntöönpanosta julkisilla paikoilla. Sen upseerit pidättivät Mahsa Aminin tunteja ennen tämän kuolemaa; vuonna 2024 hallitus aktivoi partiot uudelleen osana Noor ("Valo") -suunnitelmaa.

Mikä on Iranin moraalipoliisi?

Ohjauspartio (**persiaksi:** Gasht-e Ershad , گشت ارشاد) on FARAJA-valtakunnanpoliisin erikoisyksikkö, joka perustettiin vuonna 2005 presidentti Mahmud Ahmadinežadin aikana. Sen virallinen tehtävä on valvoa islamilaisen tasavallan tulkintaa "julkisesta siveydestä" – ylivoimaisesti suunnattuna naisten vaatetukseen, hiuksiin ja käytökseen julkisilla paikoilla. Mistä moraalipoliisi on peräisin?

Pakollinen hunnutus määrättiin ajatollah Khomeinin asetuksella maaliskuussa 1979 ja kodifioitiin laiksi vuonna 1983. Vuosina 1979–1992 täytäntöönpanosta vastasivat

Komiteh (vallankumouskomiteat) ja Basij-joukot. Ohjauspartio korvasi aiemmat "siveyspartiot" vuonna 2005 tarjotakseen näkyvämmän, univormupukuiseen läsnäolon merkittyine pakettiautoineen. Miten moraalipoliisi toimii?

13. syyskuuta 2022 ohjauspartion yksikkö pidätti

Mahsa (Jina) Aminin , 22, Haqqanin metroasemalla Teheranissa. Kahden tunnin kuluessa hän romahti Vozaran säilöönottolaitoksessa vakavan pään vamman merkeissä; hän kuoli 16. syyskuuta. YK:n riippumaton kansainvälinen Iranin tutkintavaliokunta **UN Independent International Fact-Finding Mission on Iran** päätteli vuonna 2024, että hänen kuolemansa johtui valtion toimijoiden "fyysisestä väkivallasta"

Pakkohijabin historia Iranissa (1979–2026): Rikoslain 638. pykälä, vuoden 2023 siveys- ja hijab-laki, vuoden 2024 Noor-suunnitelma ja niitä vastustavat naiset.

Iranin hijab-laki.

Pakkohunnutus on ollut osa Iranin lainsäädäntöä vuodesta 1983. Vuosien 2023–2024 siveys- ja hijab-laki laajensi rangaistuksia 8 500 Yhdysvaltain dollarin sakkoihin, kymmenen vuoden vankeusrangaistuksiin, ruoskintaan ja matkustuskieltoihin. Tällä sivulla seurataan lakia, sen täytäntöönpanoa ja sitä vastustavia naisia.

Milloin Iran teki hijabista pakollisen?

7. maaliskuuta 1979, alle kuukausi vallankumouksen jälkeen, ajatollah Khomeini määräsi, että naisten on käytettävä hijabia valtion työpaikoilla. Naisten joukkoprotestit Teheranissa 8. maaliskuuta 1979 – kansainvälisenä naistenpäivänä – pakottivat väliaikaisesti perääntymään. Heinäkuuhun 1980 mennessä hijab oli pakollinen kaikissa julkisissa toimistoissa, ja 26. heinäkuuta 1983 uusi islamilainen rikoslaki (102. pykälä, myöhemmin 638. pykälä) kriminalisoi jokaisen naisen, joka esiintyy julkisesti "ilman asianmukaista hijabia".

Mitä nykyinen laki sanoo?

Iranin islamilaisen rikoslain 638. pykälä määrää naisille 10 päivästä 2 kuukauteen vankeutta tai sakkoa, jos he esiintyvät julkisesti "ilman sharian mukaista hijabia". Käytännössä täytäntöönpanossa vedotaan myös 639. pykälään (yleisen moraalin turmeleminen), yrityslupamääräyksiin ja liikennesääntöihin, joita käytetään autojen takavarikointiin, jos niiden naismatkustajat ovat ilman huntua.

Korkein johtaja, IRGC:n ja Quds-joukkojen komentajat, oikeuslaitos, valvojien neuvosto ja hallinnon johtavat ideologit – dokumentaarinen kuka-kukin-on -katsaus Iranin valtaan vuonna 2026.

Nimet ennätyksen takana.

Valta Islamilaisessa tasavallassa kulkee kolmen päällekkäisen rakenteen kautta: korkeimman johtajan virka, Islamilainen vallankumouskaarti ja papisto-oikeudellinen koneisto, joka seuloo ehdokkaat ja antaa tuomiot. Tämä sivu esittelee henkilöt, jotka hoitavat näitä tehtäviä vuonna 2026, mitä kukin hallitsee ja ketkä ovat kansainvälisten pakotteiden alaisia. Jokainen väite perustuu julkisiin virkoihin, virallisiin lausuntoihin ja julkaistuihin pakotelistoihin.

Ali Khamenei – Iranin islamilaisen tasavallan korkein johtaja vuodesta 1989

Syntynyt 1939 Mashhadissa. Iranin presidentti 1981–1989, sitten nimitetyksi korkeimmaksi johtajaksi Khomeinin kuoltua kesäkuussa 1989. Iranin perustuslain mukaan hän on asevoimien ylipäällikkö, nimittää oikeuslaitoksen johtajan, puolet valvojien neuvostosta ja valtion yleisradioyhtiön (IRIB) johtajat. Hänellä on viimeinen sana ydinpolitiikassa, alueellisessa strategiassa ja mielenosoitusten käsittelyssä.

Yhdysvallat, Euroopan unioni, Yhdistynyt kuningaskunta ja Kanada ovat asettaneet hänet pakotelistalle ihmisoikeusloukkausten ja vuosien 2022–2026 mielenosoitusten tukahduttamisen vuoksi.

OSIO 6

Kansainvälinen reaktio

Maailman vastaus Iranin mielenosoituksiin 2026 – miten YK, EU, USA ja globaali media pettivät iranilaiset mielenosoittajat Veripunaisten talven aikana.

Maailman tekopyhyys.

Länsimaiden hallitseva kanta vuoden 2026 sotaan oli ”pidättyvyys” — humanitaarinen kehys, joka esitti itsensä moraalisenä kantana. Sen todellinen vaikutus iranilaisten elämään on päinvastainen kuin mitä se väittää.

Sanktioikaa symbolit, lisensoikaa tynnyrit.

Juuri niinä kuukausina, jolloin Euroopan kansliat vetosivat jännitteiden lieventämisen puolesta siviilien suojelun nimissä, Iranin islamilainen tasavalta tappoi siviilejä nopeammin kuin koskaan historiassaan – kymmeniä tuhansia kahdessa yössä, sitten poliittinen teloitus joka toinen päivä. ”Ei sodalle” -kanta ei pelastanut näitä ihmishenkiä. Sitä käytettiin ainoaa voimaa vastaan, jota hallinto ei voinut vastustaa – ulkoista painostusta sen johtoa kohtaan – samalla kun ei tehty mitään jo käynnissä olevan sisäisen väkivallan pysäyttämiseksi.

Seuraa öljyä. **Syyskuussa 2025**, kolme kuukautta ennen Veripunaista talvea, Iran vei **2,13 miljoonaa tynnyriä päivässä** raakaöljyä – vuoden korkein kuukausiluku, ensimmäisen Trumpin ”maksimaalisen paineen” huipun yläpuolella. Noin **87 prosenttia** meni **Kiinaan**, myytynä **10–30 USD alle Brentin**, kauppa selvitetään 45 päivän varjopankkiketjun kautta. FDD, lokakuu 2025.

Kiina yksin ostaa noin **90 prosenttia** Iranin öljystä, tarjoten noin **45 prosenttia** Iranin hallituksen budjetista – budjetista, joka maksaa IRGC:lle ja Basijille. U.S.-China Commission, marraskuu 2025.

Sloganissa oli kyse länsimaisista polttoainepumpuista, ei iranilaisten elämästä.

Tämä on rakenne: **sanktioikaa hallinnon symbolit, lisensoikaa sen tynnyrit**. Sanktioikaa moraalipoliisi, lisensoikaa tankkerit, jotka maksavat niistä. Määritelkää IRGC, sitten luopukaa öljyvirroista, joiden verot varustavat sen. Kadulle ammutut ja vankiloissa hirtetyt iranilaiset maksavat laskun edullisesta polttoaineesta, jota muu maailma ei halua ilman olla.

Sitten tulee iskulause: **ei sodalle**. Ikään kuin sota ei olisi jo alkanut – Iranissa, iranilaisia vastaan, vuosina 1981 ja 1988 ja 2009 ja 2019 ja 2022 ja jälleen tammikuussa 2026. Ikään kuin mielenosoittajat, jotka kantoivat *Zan*, *Zendegi*, *Azadi* -banderolleja omissa kaupunkien keskustoissa, eivät olisi juuri haudanneet kolmeakymmentätuhatta omaansa. Ikään kuin neljäkymmentäseitsemän vuotta sisällissotaa voitaisiin toivoa pois länsimaisilla julisteilla.

Nimettyjä Iranin virkamiehiä, jotka ovat vastuussa mielenosoittajien tappamisesta, kidutuksesta ja hijab-pakon täytöntöönpanosta, sekä kirjepohjia kansanedustajille/kongressiedustajille/euoparlamentaarikoille Magnitsky-tyyppisten pakotteiden edistämiseksi.

Pakotteet.

Käytännön opas, jolla voit painostaa hallitustasi asettamaan Magnitsky-tyyppisiä pakotteita Iranin virkamiehille, jotka ovat suoraan vastuussa mielenosoittajien tappamisesta, vankien kidutuksesta ja pakollisen hijabin täytöntöönpanosta – mukana nimetyt tekijät ja valmiit kirjepohjat edustajillesi.

Miksi pakotteita?

Universaaliin toimivaltaan perustuvat syytteet ovat hitaita. Pakotteet eivät ole. Magnitsky-tyyppiset omaisuuden jäädytykset ja matkustuskiellot nimetyille tekijöille – tuomareille, vankilanjohtajille, IRGC:n

komentajille, FARAJA:n komentajille – aiheuttavat välittömiä henkilökohtaisia kustannuksia, viestittävät keskijohdon virkamiehille, että heidän osallistumisensa muistetaan, ja luovat paperijäljen tulevia oikeudenkäyntejä varten.

Nimetyt tekijät

Seuraavat virkamiehet on nimetty julkisesti YK:n Iranin tiedonkeruulähetystön, Amnesty Internationalin, Iran Human Rights (IHR):n ja HRANA:n toimesta. Suurin osa on jo EU:n ja/tai Yhdistyneen kuningaskunnan pakotteiden alaisia; harvat ovat Yhdysvaltojen pakotteiden alaisia; lähes kukaan ei ole Kanadan tai Australian pakotteiden alaisia.

- **Ali Khamenei** — Korkein johtaja. Ylin auktoriteetti IRGC:n, oikeuslaitoksen ja Valvojien neuvoston suhteen. Pakotteiden alainen: Yhdysvallat, Yhdistynyt kuningaskunta.
- **Hossein Salami** — IRGC:n ylipäällikkö vuodesta 2019. Pakotteiden alainen: EU, Yhdistynyt kuningaskunta.
- **Gholamreza Soleimani** — Basij-joukkojen komentaja. Pakotteiden alainen: EU, Yhdistynyt kuningaskunta.
- **Ahmadreza Radan** — FARAJA:n päällikkö tammikuusta 2023 lähtien. Valvoo ohjauspartiota ja vuoden 2024 Noor-suunnitelmaa. Pakotteiden alainen: EU, Yhdistynyt kuningaskunta.
- **Gholamhossein Mohseni-Eje'i** — Oikeuslaitoksen johtaja vuodesta 2021. On henkilökohtaisesti allekirjoittanut useita mielenosoittajien kuolemantuomioita. Pakotteiden alainen: EU, Yhdistynyt kuningaskunta.
- **Abolghasem Salavati** — ”Kuoleman tuomari”, Teheranin vallankumousoikeuden 15. jaosto. Pakotelistalla: EU, Iso-Britannia, USA.
- **Mohammad Moghisseh** — Teheranin vallankumousoikeuden 28. jaosto. Salamurhattiin tammikuussa 2024, mutta omaisuuteen liittyvä merkitys siviilioikeudellisissa vaateissa.
- **Esmail Khatib** — Tiedusteluministeri (Etela'at). Pakotelistalla: EU, Iso-Britannia.

Kesäkuun 2025 kahdentoista päivän sota ja vuoden 2026 operaatio Epic Fury: miksi monet iranilaiset toivottivat ulkomaiset iskut islamilaista tasavaltaa vastaan tervetulleiksi, mitä kohdistustiedot osoittavat ja siviilit, jotka joka tapauksessa kuolivat.

Kahdesti kahdeksan kuukauden aikana Israel ja Yhdysvallat iskivät islamilaiseen tasavaltaan ilmasta: kahdentoista päivän sota kesäkuussa 2025 ja operaatio Epic Fury, joka alkoi 28. helmikuuta 2026, kun valtio yhä ampui mielenosoittajia omilla kaduillaan. Useimmissa maissa tällaiset hyökkäykset yhdistävät väestön hallituksen taakse. Iranissa ne saivat aikaan lähes päinvastaisen — ja syy on tämän sivun aiheena.

Mitä tapahtui

13.–24. kesäkuuta 2025	Kahdentoista päivän sota Israel aloitti ilmakampanjan Iranin sotilaallista ja ydinteknistä infrastruktuuria vastaan tappaen suuren osan IRGC:n ylimmästä johdosta ensimmäisten tuntien aikana. Yhdysvaltain lentokoneet iskivät linnoitettuihin rikastuslaitoksiin. Tulitauko astui voimaan 24. kesäkuuta. Riippumattomat tarkkailijat laskivat yli tuhat kuollutta Iranissa, joista useita satoja siviilejä.
Joulukuu 2025 – helmikuu 2026	Purppuratalvi Kampanjoiden välillä islamilainen tasavalta tappoi omia kansalaisiaan mittakaavassa, johon yksikään ulkomainen ilmavoima ei yltänyt. Vain 8. ja 9. tammikuuta 2026 IRGC:lle määrättiin tulittamaan aseettomia väkijoukkoja. Tämä on se konteksti, jossa iranilaiset arvioivat sitä, mitä seuraavaksi tapahtui.
28. helmikuuta 2026	Operaatio Epic Fury Neuvottelujen epäonnistuttua Yhdysvallat ja Israel käynnistivät yhteisen kampanjan — noin 900 iskua ensimmäisen kahdentoista tunnin aikana ilmapuolustusta, ohjustuotantoa sekä IRGC:n ja Basijin komentokeskuksia vastaan. Korkein johtaja Ali Khamenei sai surmansa avausaalloissa. Iran vastasi droneilla ja ballistisilla ohjuksilla, ja toinen valtakunnallinen internet-sulku laskeutui maan ylle. Katso helmikuun raportti.

Miksi monet iranilaiset eivät nähneet vihollista

Lipun taakse kokoontuminen on tavallinen reaktio pommitukseen. Näin ei tapahtunut täällä, tai ei ainakaan siinä mittakaavassa, jota islamilainen tasavalta odotti. Valtion televisio kutsui kansalliseen yhtenäisyyteen hyökkääjää vastaan; kadut eivät vastanneet. Useissa kaupungeissa mielenosoittajat olivat liikkeellä samalla viikolla huutaen hallitusta vastaan eikä lentokoneita vastaan.

OSIO 7

Metodologia ja rajoitukset

Lähteet, joihin luotamme

- **Iran Human Rights (IHR)** — Oslo. Ensisijainen lähde teloitusten lukumäärille.
- **HRANA — Human Rights Activists News Agency** — Iranin sisäinen verkosto. Ensisijainen lähde pidätysten lukumäärille.
- **Amnesty International** — tapauskohtaiset tutkimukset ja oikeusanalyysi.
- **OHCHR:n YK:n Iranin tiedonkeruuoperaatio** — arvovaltaisin oikeudellinen tallenne.
- **Hengaw** Kurdistanin alueille; **Baluch Activists Campaign** Sistanin ja Balutšistanin alueelle.
- **Abdorrahan Boroumand -keskus (Omid)** — historiallinen arkisto 1979–nykypäivä.
- Reuters, BBC, AFP, Le Monde, AP maanpinnan tason valokuville ja vahvistetuille raporteille.

Nimen päätyminen rekisteriin

1. Kuoleman, pidätyksen tai tuomion on oltava dokumentoituna vähintään kahden riippumattoman tarkkailijan toimesta TAI yhden tarkkailijan ja perheen vahvistuksen toimesta TAI oikeusasiakirjassa.
2. Kuolinsyyn on oltava lähteen ilmoittama. Jos hallinto kiistää syyn, molemmat versiot merkitään muistiin.
3. Valokuvia julkaistaan reilun käytön toimituksellisin ehdoin vakavien ihmisoikeusloukkausten dokumentoimiseksi, ja tekijät mainitaan, kun ne ovat tiedossa.

Laskelmat tällä sivustolla

Kun sanomme **yli 42 000 kuollutta** ja **yli 100 000 pidätettyä** vuosien 2025–2026 Crimson Winter -tapahtumista, luvut kokoavat IHR:n ja HRANA:n raportoinnin helmikuuhun 2026 asti. Ne ovat varovaisia arvioita – todelliset luvut ovat internet-sammutusten vuoksi korkeampia.

Vuoden 2022 kansannousun luvut, joita käytämme (yli 551 kuollutta, mukaan lukien 71 lasta; yli 22 000 pidätettyä), ovat IHR:n ja Amnesty Internationalin kokonaismääriä helmikuulta 2023.

Keskeiset vahvistavat raportit (2026)

- BBC News & BBC News Persian – ”Iranin mielenosoitusten tukahduttamisen uhrien nimien ja kasvojen paljastaminen” (9. helmikuuta 2026). BBC Persian Forensic vahvisti yli 200 kuolleen mielenosoittajan henkilöllisyyden.
- BBC Persian – interaktiivinen uhriarkisto.
- Iran Human Rights – Sasan Azadvar, kymmenes hirtetty mielenosoittaja 42 päivän sisällä (30. huhtikuuta 2026).
- Iran International – teloitettun 18-vuotiaan Amirhossein Hatamin ruumis pidätetty (huhtikuu 2026).
- Wikipedia – Iranin vuoden 2026 joukkomurhat (jatkuvasti päivitettävä tietosanakirjamainen arkisto).

Korjaukset

Jos sinulla on uutta tietoa, puuttuva nimi, väärä päivämäärä tai korjaus tämän sivuston tarinaan, kirjoita osoitteeseen corrections@iranholocaust.org. Jokainen sähköposti luetaan.

OSIO 8

Suosituksset

Nämä suositukset perustuvat edellä esitettyyn raporttiin ja on osoitettu valtioille, monenvälisille elimille ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioille, joilla on toimivalta tai kapasiteetti toimia.

1. Laajenna ja resursoi riittävästi Iranin riippumatonta kansainvälistä tutkintamandaattia siten, että se kattaa nimenomaisesti vuosien 2025–2026 tapahtumat.
2. Säilytä todistusaineisto: arkistoi varmistetut videot, lääketieteelliset asiakirjat, tuomioistuinasiakirjat ja hautaustiedot tulevissa menettelyissä kelpaavien standardien mukaisesti.
3. Kohdenna toimenpiteitä nimitettyjä komentajia, tuomareita ja vankilaviranomaisia vastaan, jotka ovat osallistuneet tappamisiin, kidutukseen ja epäreiluihin kuolemantuomion oikeudenkäynteihin.
4. Tue ohitustyökaluja ja kestäväää yhteyttä iranilaisille käyttäjille seisokkien aikana.
5. Suojele uhrien perheitä ja vapautettuja pidätettyjä kostotoimilta, myös nopeutettujen humanitaaristen viisumien avulla.
6. Julkista kansalliset kannat mielenosoittajien teloituksista ja nosta esiin yksittäisiä tapauksia nimeltä.

LIITE

Lähteet ja aineistot

Ensisijaiset ja toissijaiset lähteet, joihin arkistossa on tukeuduttu, sekä koneellisesti luettavat aineistot, joista tämän raportin luvut on poimittu.

Kuinka käsittelemme ristiriitaisia kuolonuhrien määriä

Iranin kohdalla yleisin raportoinnin virhe on yksittäinen luku ilman lähdettä tai päivämäärää. Emme koskaan yhdistä yhteensopimattomia lukuja. Kun organisaatiot ovat eri mieltä, jokainen luku esitetään sen julkaisseen tahon, viimeisimmän vahvistuspäivämäärän ja sen kanssa, mitä se mittaa.

Tyyppi	Määritelmä	Esimerkki
Vahvistettu nimiluku	Henkilöt, jotka on vahvistettu kahdesta riippumattomasta lähteestä nimellä, päivämäärällä ja paikalla	7 007 nimettyä kuollutta (HRANA, 23. helmikuuta 2026)
Virallinen tunnustus	Iranin valtion itsensä ilmoittama luku; käsitellään alarajana, ei koskaan kokonaismääränä	3 117 (Iranin viranomaiset, 2026)
Rekisteri- tai asiakirjaperusteinen	Johdettu sairaalatiedoista tai vuotaneista sisäisistä asiakirjoista	30 304 sairaalarekisteriin merkittyä kuolemaa 8.–9. tammikuuta 2026
Arvio tai väite	Poliittisten henkilöiden tai verkostojen ennusteet ja lausunnot; aina merkitty sellaisiksi	~50 000 (Reza Pahlavi, viitaten diaspora- ja lääkintäverkostoihin)

Kuvat ja videomateriaali

Tämän sivuston valokuvat ovat peräisin Wikimedia Commonsista, virastojen jakamasta materiaalista tai dokumentointiorganisaatioilta, ja ne on tallennettu paikallisesti, jotta rikkinäinen ulkoinen linkki ei voi hiljaisesti muuttaa sivun sisältöä. Kuvateksteissä kerrotaan, mitä kuvassa on, ja tarvittaessa, että tunnistuksen on tehnyt dokumentointiorganisaatio eikä me. Emme julkaise graafisia kuvia kuolleista, jos perhe on toimittanut muotokuvan. Emme käytä generatiivista kuvamateriaalia kuvaamaan mitään todellista tapahtumaa, henkilöä tai paikkaa; jos kuvitus on tuotettu generatiivisesti, se on merkitty.

Käännös

Sivut julkaistaan 41 kielellä. Käännökset ovat koneavusteisia, minkä jälkeen ne tarkistetaan terminologian, nimien ja lukujen osalta, joita ei koskaan paikallisteta eri numeroiksi. Jos käännetty sivu on jäljessä englanninkielisestä alkuperäisestä, englanninkielinen versio on ensisijainen versio. Ilmoita käännösvirheestä korjausosoitteeseen; kieli- ja URL-tiedot riittävät.

Riippumattomuus ja rahoitus

Tämä sivusto ei ota rahoitusta miltään hallitukselta, poliittiselta puolueelta, maanpakolaisjärjestöltä – mukaan lukien Mojahedin-e Khalq ja NCRI – eikä kaupalliselta sponsorilta. Se ei sisällä mainoksia eikä ota vastaan lahjoituksia. Sisältö on julkaistu Creative Commons Attribution 4.0 -lisenssillä, jotta sitä voidaan kopioida, kääntää ja julkaista uudelleen ilman lupaa, myös niiden tahojen toimesta, jotka ovat eri mieltä sen kanssa.

Mitä emme tee

- Emme ota vastaan lahjoituksia.
- Emme ota toimituksellista ohjausta miltään hallitukselta, puolueelta, maanpakolaisryhmältä tai kansalaisjärjestöltä.
- Emme julkaise nimiä perheiden painostuksesta, jotka pyytävät yksityisyyden suoja.

Riippumattomuus

Millään hallituksella, puolueella, maanpaossa olevalla ryhmittymällä, kansalaisjärjestöllä tai rahoittajalla ei ole toimituksellista määräysvaltaa. Sivusto ei ota vastaan mainoksia eikä lahjoituksia. Ylläpitäjät työskentelevät vapaaehtoisesti.

Valokuvaus ja lisensointi

Wikimedia Commonsista peräisin olevat valokuvat on julkaistu niiden ilmoitettujen lisenssien mukaisesti ja tekijät mainiten. BBC:n, Reutersin, AP:n, AFP:n ja Sipan kautta Le Mondesta peräisin olevat kuvat on julkaistu tekijänoikeuden salliman uutiskäytön nojalla vakavien ihmisoikeusloukkausten dokumentoimiseksi, tekijä mainittuna silloin kun se on tiedossa.

Aineistot

- **Nimetyt uhrit** — iranholocaust.org/data/victims.json
- **Aikajana, 1979-2026** — iranholocaust.org/data/timeline.json
- **Avaintiedot** — iranholocaust.org/data/key-facts.json
- **Nimetyt tahot** — iranholocaust.org/data/entities.json
- **Lähdeviittaukset** — iranholocaust.org/data/citations.json
- **Vertaileva julmuustieto** — iranholocaust.org/data/comparison.json

Viittaus: iranholocaust.org, "Verinen talvi: vuosien 2025-26 kapinan tukahduttaminen Iranin islamilaisessa tasavallassa" (09 September 2026). <https://iranholocaust.org/report.pdf>. Lisensoitu CC BY 4.0 -lisenssillä.